

สรุปโครงการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนตลาดหม่อมเจ้า จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีที่จัดพิมพ์พุทธศักราช 2563

สารบัญ

บทที่ 1 เอกสารขออนุมัติโครงการและแบบโครงการ.....	1
บทที่ 2 แบบการประเมินโครงการ.....	12
บทที่ 3 สรุปผลการดำเนินงานและปัญหาโครงการ.....	16
ภาคผนวก 1 รายชื่อผู้เข้าร่วมโครงการ.....	32
ภาคผนวก 2 ประมวลภาพกิจกรรมโครงการ	34

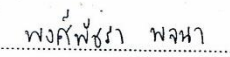
บทที่ 1

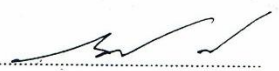

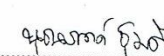
เอกสารขออนุมัติโครงการและแบบโครงการ
ศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนตลาดหม่อมเจ้า
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ประจำปีการศึกษา 2562

(สำเนา)

(นายเชมชนก มณฑปใหญ่)
นักศึกษาผู้รับผิดชอบโครงการ
หมายเลขโทรศัพท์ 094-251-5513

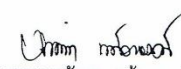

(นางสาวพงศ์พัชรา พงนา)
นักศึกษาผู้รับผิดชอบโครงการ
หมายเลขโทรศัพท์ 085-249-2970

(นายอนุพงษ์ นานวันวงศ์) ~~นางสาวอนุพงษ์ นานวันวงศ์~~
หัวหน้านักศึกษาคณะโบราณคดี

(อาจารย์ นุชนางค์ ชุมดี)
อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ

๕) เรียน คณบดี

เพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติการจัดโครงการดังกล่าว ในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2563 ณ ชุมชนตลาดหม่อมเจ้า ตำบลท่าเรือ อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยขอเบิกจ่ายจากเงินงบประมาณของสโมสรนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวนเงิน 8,100 บาท และเงินสนับสนุนจากคณะกรรมการนักศึกษาประจำคณะโบราณคดี จำนวนเงิน 2,000 บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 10,100 บาท (หนึ่งหมื่นหนึ่งร้อยบาทถ้วน) ทั้งนี้ ที่ประชุมคณะกรรมการประจำคณะโบราณคดี ครั้งที่ 18/2562 เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2562 มีมติให้ความเห็นชอบในการจัดโครงการดังกล่าวแล้ว รายละเอียดตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

(นางสาวรินดา แก้วหอมคำ)
เลขานุการคณะโบราณคดี
21 พฤศจิกายน 2562

๖) อนุมัติ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชวลิต ขาวเขียว)
คณบดีคณะโบราณคดี
21 พย 2562

② เรียน คณบดี

เพื่อโปรดพิจารณา และเห็นควรเสนอ
คณะกรรมการประจำคณะฯ เพื่อพิจารณาอนุมัติ
โครงการดังกล่าว ในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2563 ณ
ชุมชนตลาดหม่อมเจ้า จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
โดยขอเบิกจ่ายงบประมาณจากเงินสโมสรนักศึกษา
มหาวิทยาลัยศิลปากร 8,100 บาท (แปดพันหนึ่ง
ร้อยบาทถ้วน) และเงินงบประมาณคณะกรรมการ
นักศึกษาคณะโบราณคดี จำนวนเงิน 2,000 บาท
(สองพันบาทถ้วน)

เจษฎา อยุ่ศรี
(นางสาวเจษฎา อยุ่ศรี)

นักวิชาการอุดมศึกษาปฏิบัติการ
15 พ.ย. 2562

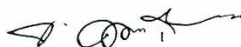
③ เรียน คณบดี

เพื่อโปรดพิจารณา เห็นสมควรเสนอ
คณะกรรมการประจำคณะฯ เพื่อพิจารณาอนุมัติ
โครงการดังกล่าว ในวันที่ 15 พฤศจิกายน 2562
ณ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2562 ไม่สามารถดำเนินการ

วิภาดา 15/11/62

(นางสาววิภาดา แก้วหอมคำ)
เลขานุการคณะโบราณคดี

④ ตามที่ สืบมา

15.11.62

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชวลิต ขาวเขียว)
คณบดีคณะโบราณคดี

โครงการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนตลาดหม่อมเจ้า จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

1. ชื่อโครงการ
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนตลาดหม่อมเจ้า
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ
☒ ส่วนงาน คณะกรรมการนักศึกษาประจำคณะโบราณคดี
☒ อาจารย์ที่ปรึกษา 1. อาจารย์ นุชนางค์ ชุมดี
☒ ผู้รับผิดชอบโครงการ 1. นายเชมชนก มณฑปใหญ่
2. นางสาวพงศ์พัชรา พงนา
☒ หน่วยงานร่วม 1. ชุมชนตลาดหม่อมเจ้า จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. วัน / เดือน / ปี ที่จัดกิจกรรม
วันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563
4. สถานที่จัดกิจกรรม/โครงการ
1. ชุมชนตลาดหม่อมเจ้า ตำบลท่าเรือ อำเภوتاเรือ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
5. เป้าหมายจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ 50 คน ประกอบด้วย
อาจารย์ 5 คน
นักศึกษาปัจจุบัน 15 คน
นักเรียน 25 คน
บุคคลภายนอก 5 คน

6. หลักการและเหตุผล

ชุมชนตลาดหม่อมเจ้า ตำบลท่าเรือ อำเภوتاเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นหนึ่งในชุมชนที่มีความสำคัญชุมชนหนึ่ง ด้วยตำแหน่งที่ตั้งของชุมชนซึ่งตั้งอยู่ริมแม่น้ำป่าสักบริเวณสถานีรถไฟท่าเรือเก่า และเป็นที่ตั้งของสถานีรถไฟเล็กท่าเรือ (พระพุทธบาท) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเดินทางไปนมัสการรอยพระพุทธรูปที่จังหวัดสระบุรีของคนในอดีต ดังนั้นชุมชนตลาดหม่อมเจ้าจึงเป็นศูนย์กลางหรือจุดเชื่อมต่อในการคมนาคมที่สำคัญทั้งทางบกและทางน้ำ อีกทั้งยังเป็นที่ตั้งของตลาดใหญ่ในการซื้อขายสินค้าในอดีต และยังเป็นที่ตั้งของตำหนักพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์และหม่อมเจ้านิตยากร วรวรณ (พระโอรส) ผู้สร้างทางรถไฟสายพระพุทธบาทและเป็นที่มาของชื่อชุมชน “ตลาดหม่อมเจ้า” ด้วย

โครงการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนตลาดหม่อมเจ้า คือ โครงการที่ทำมาเพื่อศึกษาบริเวณชุมชนตลาดหม่อมเจ้า อำเภوتاเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ และสอบถามข้อมูลจากผู้อยู่อาศัยในบริเวณนั้น รวมทั้งค้นหาข้อมูลประวัติศาสตร์ท้องถิ่นพื้นฐาน มาต่อยอดโดยการจัดทำเสนา รวมถึงจัดนิทรรศการให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ณ ชุมชนตลาดหม่อมเจ้า

จุดประสงค์ในการจัดทำโครงการนั้นเพื่อให้ผู้ที่เข้าร่วมโครงการมองเห็นการเปลี่ยนแปลง และความเป็นไปของชุมชน เนื่องจากชุมชนในปัจจุบันนั้นมีความสำคัญเท่าในอดีต รวมถึงความนิยมของผู้คนในบริเวณรอบข้างก็ลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเศรษฐกิจของชุมชนตลาดหม่อมเจ้าเกิดจากความชบเซาจากการปรับปรุงพื้นที่จากการยกเลิกเส้นทางรถไฟสายพระพุทธบาท ทำให้การคมนาคมเปลี่ยนไป อันส่งผลต่อตัวตลาดและชุมชนในระยะยาว ดังนั้นสิ่งที่โครงการต้องการจะนำเสนอ คือ องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับตลาดหม่อมเจ้าและพื้นที่โดยรอบ การเปลี่ยนแปลงของทางเดินรถไฟสายพระพุทธบาท รวมทั้งการเกิดใหม่ของอีกตลาดหนึ่งจากการสร้างรถไฟสายปัจจุบัน พร้อมทั้งแสดงให้เห็นว่าชุมชนนั้นเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด

ส่วนของการจัดนิทรรศการนั้นเพื่อให้คนในชุมชนได้มองเห็นภาพความรุ่งเรืองของชุมชนในอดีต เพื่อจะสามารถนำไปต่อยอดในด้านการพัฒนาชุมชนต่อไป โดยความทรงจำของชุมชนจะถูกสะท้อนออกมาในรูปแบบของการวาดภาพสถาปัตยกรรมโดยนักศึกษา และรูปถ่ายของบุคคลในชุมชน เช่น พระตำหนักกรมม้า สถานีรถไฟเล็ก และโรงแรมสหพร รวมถึงบรรยากาศภายในชุมชน เพื่อให้ผู้คนในชุมชนหรือบุคคลที่มาท่องเที่ยวทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของชุมชนตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน

จากที่กล่าวในข้างต้นนั้นแสดงให้เห็นว่า ปัจจุบันบริเวณชุมชนตลาดหม่อมเจ้านั้นถูกลดความสำคัญลงเป็นอย่างมาก เนื่องด้วยปัจจัยในหลายๆ ด้าน ซึ่งคณะผู้จัดทำเล็งเห็นว่าข้อมูลในด้านของประวัติศาสตร์ชุมชนรวมถึงการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในปัจจุบันนั้นเริ่มมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น คณะผู้จัดทำจึงต้องการที่จะส่งเสริมรวมถึงอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในชุมชนไม่ให้เลือนหายไปตามกาลเวลา และยังคงเผยแพร่ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของชุมชนให้กับบุคคลภายนอกได้รับรู้อีกด้วย

7. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดเสวนาและนิทรรศการ เพื่อเผยแพร่ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นชุมชนตลาดเจ้าหม่อมเจ้า
2. เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในชุมชน
3. เพื่อพัฒนาทักษะของนักศึกษาในคณะโบราณคดี

8. ประเภทของกิจกรรม

- ☒ กิจกรรมที่ส่งเสริมคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์
- ☐ กิจกรรมกีฬาหรือส่งเสริมสุขภาพ
- ☐ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์หรือรักษาสีงแวดล้อม
- ☐ กิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม
- ☒ กิจกรรมส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรม

9. ลักษณะกิจกรรมที่มีความสอดคล้องดังนี้

9.1 ความสอดคล้องกับพันธกิจคณะโบราณคดี

1. ☐ พัฒนาและถ่ายทอดความรู้เพื่อเสริมสร้างบุคคลให้มีความรู้ในวิชาชีพขั้นสูงมีสติปัญญาและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
2. ☒ ค้นคว้าวิจัย และสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการและวิชาชีพเพื่อประโยชน์ต่อชุมชน สังคมและประเทศชาติ ในลักษณะของสหวิทยาการ และการวิจัยเชิงบูรณาการ
3. ☒ นำองค์ความรู้ ผลงานวิจัยและสร้างสรรค์ให้บริการทางวิชาการแก่สังคมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน และพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันและนำไปสู่การพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน
4. ☐ ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมอันดีงามทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ทั้งในด้านการอนุรักษ์และเป็นศูนย์กลางการค้นคว้าวิจัยและรวบรวมข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรม

9.2 ความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์คณะโบราณคดี

1. ☐ การพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์
2. ☒ การปรับปรุงและพัฒนาด้านกิจการนักศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ระบบคุณค่าและมี ความสำเร็จรับผิดชอบต่อสังคม
3. ☐ การพัฒนาสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์
4. ☐ การสร้างความเป็นเลิศด้านการวิจัยเชิงสร้างสรรค์
5. ☐ การสร้างความสำเร็จให้ชุมชนและสังคมโดยการให้บริการทางวิชาการอย่างเป็น

ระบบและต่อเนื่องพร้อมทั้งเผยแพร่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

6. ☒ การอนุรักษ์และส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปและวัฒนธรรมของชาติ รวมทั้งการประยุกต์ใช้เพื่อรักษาคุณค่าและเพิ่มมูลค่าในระดับชาติและนานาชาติ
7. ☐ การบริหารจัดการองค์การอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อการเป็นมหาวิทยาลัยแห่งการสร้างสรรค์
8. ☐ การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการตามพันธกิจให้มีประสิทธิภาพ

9.3 ความสอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF)

1. ☐ ด้านคุณธรรมจริยธรรม
2. ☒ ด้านความรู้
3. ☒ ด้านทักษะทางปัญญา
4. ☒ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ
5. ☐ ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี

9.4 ความสอดคล้องกับนโยบายสถานศึกษา 3D ของกระทรวงศึกษาธิการ

1. ☐ การส่งเสริมประชาธิปไตย (Democracy)
2. ☒ ด้านคุณธรรมและความเป็นไทย (Decency)
3. ☐ ด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติดอย่างยั่งยืน (Drug Free)

9.5 ความสอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาคณะโบราณคดี

องค์ประกอบที่ 3 ตัวบ่งชี้ที่ 3.1 มีระบบและกลไกการให้คำปรึกษาและบริการด้านข้อมูลข่าวสาร

1. ☐ ข้อที่ 1 มีการจัดบริการให้คำปรึกษาทางวิชาการและแนะแนวการใช้ชีวิตแก่นักศึกษา
2. ☒ ข้อที่ 2 มีการจัดข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา
3. ☒ ข้อที่ 3 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาประสบการณ์ทางวิชาการและวิชาชีพแก่นักศึกษา
4. ☐ ข้อที่ 4 มีการจัดข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อศิษย์เก่า
5. ☐ ข้อที่ 5 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาประสบการณ์ทางวิชาการและวิชาชีพแก่ศิษย์เก่า

10. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้เข้าร่วมได้รับองค์ความรู้ในด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
2. ชุมชนได้รับการส่งเสริมในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น
3. นักศึกษาได้พัฒนาประสบการณ์และทักษะในศตวรรษที่ 21

11. ขั้นตอน/แผนการปฏิบัติงาน

ขั้นตอน	ระยะดำเนินการ									ผู้รับผิดชอบโครงการ
	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	
1. ขั้นเตรียมงาน/วางแผน (Plan) 1.1 จัดตั้งคณะทำงานเพื่อกำหนดขอบเขตและแนวทางการปฏิบัติงาน 1.2 จัดทำแผนงานดำเนินการ 1.3 สำรวจสถานที่จัดโครงการเพื่อวางแผนการดำเนินกิจกรรม 1.4 เสนอขออนุมัติโครงการและงบประมาณ 1.5 ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อเตรียมความพร้อม 1.6 ติดต่อยานพาหนะเดินทาง 1.7 ยืนยันการใช้สถานที่จัดกิจกรรม 1.8 ติดต่อขอรับการสนับสนุนจากแหล่งต่างๆ 1.9 รวบรวมรายชื่อผู้เข้าร่วมโครงการ 1.10 ประชุมคณะทำงานเพื่อหารูปแบบในการจัดโครงการ	←			→						นายเชมชนก มณฑปใหญ่ นางสาวพงศ์พัชรา พจนา
				←	→					
	←									
				←	→					
				←	→					
				←	→					
					←	→				
						←	→			
					←	→				
	←			→						

ขั้นตอน	ระยะดำเนินการ									ผู้รับผิดชอบโครงการ
	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	
2. ขั้นตอนการ (Do) 2.1 ดำเนินการจัดโครงการตาม กำหนดการจริง 2.1.1 การเสวนา 2.1.1.1 รถไฟสายพระพุทธรบาท 2.1.1.2 การเปลี่ยนแปลง ในตลาดหม่อมเจ้า 2.1.2 การจัดนิทรรศการ 2.1.2.1 ภาพวาด 2.1.2.2 กิจกรรมร่วมสนุก										นายเชมชนก มณฑปใหญ่ นางสาวพงศ์พัชรา พงนา และคณะทำงาน
3. ขั้นตอนติดตามตรวจสอบขณะ ดำเนินงาน (Check) 3.1 ตรวจสอบผู้เข้าร่วมโครงการ ผ่านการลงทะเบียน 3.2 สังเกตการณ์การจัดโครงการ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำ รายงานผล 3.3 แจก/เก็บแบบสอบถามความ พึงพอใจ										นายเชมชนก มณฑปใหญ่ นางสาวพงศ์พัชรา พงนา
4. ขั้นตอนปรับปรุงการดำเนินงานให้ เหมาะสม (Act) 4.1 ประเมินผลการจัดโครงการ จากแบบสอบถาม 4.2 สรุปการดำเนินงานจากการ ประชุมผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเกี่ยวกับ ปัญหาอุปสรรค										นายเชมชนก มณฑปใหญ่ นางสาวพงศ์พัชรา พงนา

ขั้นตอน	ระยะดำเนินการ									ผู้รับผิดชอบโครงการ
	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	
4.3 นำเสนอรายงานผลการดำเนินโครงการและการประเมินผลต่อผู้บริหาร									↔	

12. ลักษณะรูปแบบกิจกรรม

1. กิจกรรมจัดนิทรรศการภาพวาด และภาพถ่าย
2. กิจกรรมเสวนาของผู้เข้าร่วมโครงการ

13. ผลที่คาดว่าจะได้รับพร้อมตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ/การดำเนินงาน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ตัวชี้วัด KPI	ค่าเป้าหมาย
มีผู้ให้ความสนใจเข้าร่วมโครงการไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70	ใบลงทะเบียนเข้าร่วมงาน	มีผู้เข้าร่วมงานไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70
ผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด	แบบสอบถามความพึงพอใจต่อโครงการ	มีความพึงพอใจโดยรวมต่อโครงการไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ของผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด

14. การประเมินผลโครงการ/กิจกรรม

- ☒ แบบสอบถาม
 ☒ การสังเกต
 ☐ การสัมภาษณ์
☐ Pre-test/Post-test
 ☐ ถอดบทเรียน
 ☐ อื่นๆ.....

15. งบประมาณที่ขอรับการสนับสนุน 10,100 บาท (หนึ่งหมื่นหนึ่งร้อยบาทถ้วน)

- แหล่งเงินที่ขอ - เงินงบประมาณรายจ่ายจากสโมสรมักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร
- จำนวนเงิน 8,100 บาท (แปดพันหนึ่งร้อยบาทถ้วน)
- อื่นๆ (คณะกรรมการนักศึกษาคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร)
- จำนวนเงิน 2,000 บาท (สองพันบาทถ้วน)

16. รายการค่าใช้จ่าย

1. รายการค่าใช้จ่ายเงินงบประมาณรายจ่ายจากสโมสรนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร

ลำดับที่	รายการค่าใช้จ่าย	วงเงิน (บาท)
1.	หมวดค่าวัสดุ - ค่าวัสดุอุปกรณ์	<u>3,600 บาท</u> 3,600 บาท
2.	หมวดค่าใช้สอย - ค่าอาหาร (จำนวน 50 คน x 45 บาท x 2 มื้อ)	<u>4,500 บาท</u> 4,500 บาท

2. รายการค่าใช้จ่ายเงินงบประมาณรายจ่ายจากคณะกรรมการนักศึกษาคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

ลำดับที่	รายการค่าใช้จ่าย	วงเงิน (บาท)
1.	หมวดค่าใช้สอย - ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงไป – กลับ (กรุงเทพ – ท่าเรือ)	<u>2,000 บาท</u> 2,000 บาท

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 10,100 บาท (หนึ่งหมื่นหนึ่งร้อยบาทถ้วน)

(หมายเหตุ : ขอถัวจ่ายทุกรายการ)

บทที่ 2

แบบการประเมินโครงการ
ศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนตลาดหม่อมเจ้า
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ประจำปีการศึกษา 2562

ผลการประเมินโครงการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนตลาดหม่อมเจ้า จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประจำปีการศึกษา 2562

ผลการดำเนินงาน

- ใช้วิธีการให้แบบสอบถามแก่ผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 50 คน
 โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 46 คน
 แบ่งแบบสอบถามเป็น 3 ตอนดังนี้
ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไป
ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจ/ความรู้ความเข้าใจ/การนำไปใช้ต่อการเข้าร่วมโครงการ
 ด้านการประเมินผลตามวัตถุประสงค์
 ด้านความพึงพอใจต่อโครงการโดยรวม
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ผลการประเมิน

- ผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 50 คน
 ได้รับแบบประเมิน 46 ชุด
 คิดเป็นร้อยละ 92

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมโครงการ

ข้อมูล		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	17	36.96
	หญิง	29	63.04
รวม		46	100
สถานภาพ	นักเรียน	30	65.22
	นักศึกษา	4	8.70
	อาจารย์	5	10.87
	บุคคลทั่วไป	7	15.22
รวม		46	100

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจ/ความรู้ความเข้าใจ/การนำไปใช้ ต่อการเข้าร่วมโครงการ

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความพึงพอใจ / ความรู้ความเข้าใจ / การนำไปใช้							
	นักเรียน		นักศึกษา		อาจารย์		บุคคลทั่วไป	
	ค่าเฉลี่ย (X-bar)	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	ค่าเฉลี่ย (X-bar)	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	ค่าเฉลี่ย (X-bar)	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	ค่าเฉลี่ย (X-bar)	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)
1.ด้านการประเมินผลตามวัตถุประสงค์								
1.1) มีความเข้าใจและตระหนักถึง ความสำคัญของการศึกษา ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	4.50	0.78	4.50	0.58	4.00	1.41	4.43	0.53
1.2) ได้รับความรู้และทักษะจาก การทำกิจกรรม	4.10	0.88	4.25	0.50	3.60	0.55	4.29	0.49
1.3) สามารถนำองค์ความรู้ไป ประยุกต์ใช้ได้	4.07	1.08	4.50	0.58	3.40	0.89	4.57	0.53
2. ด้านกิจกรรม/สถานที่/ระยะเวลา/ทีมงาน								
2.1) สถานที่จัดกิจกรรมมีความ เหมาะสม	4.07	0.91	4.50	0.58	3.40	1.14	4.43	0.79
2.2) ความเหมาะสมของระยะเวลา	3.77	0.94	3.75	0.96	3.00	0.71	4.29	0.76
2.3) ความประทับใจในภาพรวม ของกิจกรรม	4.40	0.77	4.50	0.58	3.40	0.55	4.43	0.79

การแปลผลคะแนน

ค่าเฉลี่ย (Mean, X-bar) เป็นค่าคะแนนกลางได้จากการนำผลรวมของคะแนนในแต่ละตอนหารด้วยจำนวนผู้ที่ตอบแบบประเมินทั้งหมดในข้อนั้น

4.51-5.00 หมายถึง ผู้ประเมินมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง ผู้ประเมินมีความคิดเห็นในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง ผู้ประเมินมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง ผู้ประเมินมีความคิดเห็นในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง ผู้ประเมินมีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นค่าการกระจายของข้อมูลจากค่าเฉลี่ย

- น้อยกว่า 1 หมายถึงข้อมูลมีการกระจายน้อยคือผู้ประเมินมีความเห็นสอดคล้องไปในทางทิศทางเดียวกัน

- มากกว่าหรือเท่ากับ 1 หมายถึงข้อมูลมีการกระจายมากคือผู้ประเมินมีความเห็นไม่สอดคล้องไปในทางทิศทางเดียวกัน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

1. มีประโยชน์มากแต่ควรพูดให้น้อยลงหน่อย
2. ได้ประโยชน์นะครับ แต่ฟังพูดนานไปหน่อย
3. ควรจัดสถานที่ให้ร่มกว่านี้
4. ระยะเวลาในการบรรยายนานเกินไปเลยดูไม่น่าฟัง
5. เป็นกิจกรรมที่ดีและสร้างสรรค์
6. ไม่ได้ยินคำอธิบาย และอธิบายนานเกินไป
7. เวลานั้นนานเกินไป ควรลดเวลาให้มากกว่านี้
8. แดร์ร้อนและระยะเวลามากเกินไป
9. ใช้เวลานานไป
10. อยากให้เพิ่มเสียงลำโพง
11. อยากให้มีกิจกรรมแบบนี้อีกต่อไป

สรุปผลการดำเนินงานและปัญหาในส่วนของผู้รับผิดชอบ

นักศึกษาผู้รับผิดชอบโครงการ : นายเชมชนก มณฑปใหญ่

นางสาวพงศ์พัชรา พงนา

ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม : 15 กุมภาพันธ์ 2563

การดำเนินงาน

การดำเนินการโครงการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนตลาดหม่อมเจ้า จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยเริ่มมีการวางแผนการทำงาน ออกแบบรูปแบบการทำกิจกรรมตั้งแต่เดือน กรกฎาคม 2562 จากนั้นจึงทำการเขียนโครงการและส่งคณะกรรมการนักศึกษาคณะโบราณคดีและส่งเรื่องไปยังคณบดีเพื่อทำการอนุมัติโครงการ

เมื่อโครงการได้รับการอนุมัติแล้วนั้น จึงได้ทำการขอพื้นที่ ในบริเวณชุมชนตลาดหม่อมเจ้า อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อใช้ในการกิจกรรม อีกทั้งยังมีการติดต่อไปยังหน่วยงานต่างๆ เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้การสนับสนุนโครงการ นอกจากนี้ยังมีการประชุมและประสานงานกับทีมงานที่เข้าร่วมโครงการและจัดกิจกรรมขึ้นในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2563 ตามที่ได้วางแผนไว้

15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563

09.00 – 10.00 น.	รับประทานอาหารเช้า
10.00 – 11.00 น.	ลงทะเบียนผู้เข้าร่วมโครงการ
11.00 – 12.30 น.	กิจกรรมเสวนาในหัวข้อ รถไฟสายพระพุทธรบาท
12.30 – 13.30 น.	รับประทานอาหารกลางวันและกิจกรรมดนตรี Folk Song
13.30 – 15.00 น.	กิจกรรมเสวนาในหัวข้อ การเปลี่ยนแปลงในตลาดหม่อมเจ้า
16.00 น.	สิ้นสุดกิจกรรม

เมื่อถึงเวลาสิ้นสุดกิจกรรมนั้นคณะผู้จัดกิจกรรมได้กล่าวขอบคุณพี่ลีน ที่ทำให้พวกเราได้มารู้จักชุมชนตลาดหม่อมเจ้าแห่งนี้และคอยแนะนำตลอดการทำงานของพวกเรา จนออกมาเป็นผลงานอย่างวันนี้ ขอขอบคุณชาวบ้านในตลาดหม่อมเจ้าทุกคน ที่ให้ความร่วมมือในด้านข้อมูลอย่างดีตลอดระยะเวลาที่ลงพื้นที่ ขอขอบคุณพี่ปิ๊อบ และร้านคูนันตี ที่เอื้อเฟื้อสถานที่ให้พวกเราได้พักผ่อน คอยแนะนำข้อมูล ให้ความช่วยเหลือหลายอย่าง จนเกิดงานนี้ขึ้นได้ ขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ ที่ถึงแม้จะติดธุระ แต่ก็ยังมาชมผลงานของคณะผู้จัดทำ และคอยช่วยชี้แนะในเรื่องของการเสวนา จนสำเร็จจุล่งมาได้ และที่สำคัญ อยากจะขอบคุณคุณครูและน้องๆ โรงเรียนท่าเรือนิยานุกูล ที่ช่วยเหลือทั้งด้านอุปกรณ์ และเข้ามามีส่วนร่วมในการรับฟังการเสวนา นี่ก็ครั้งแรกของพวกเราในการจัดทำโครงการ หากมีตรงไหนที่ผิดพลาด พวกเราต้องขอภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย สุดท้ายขอบคุณ

ทีมงานโครงการทุกคน ที่อดทนและทำงานหนักเสมอมา ถึงแม้หลายครั้งจะเจอเรื่องยาก จนอยากจะล้มเลิก แต่ก็สู้กันมาจนโครงการสำเร็จได้

การมีส่วนร่วมของนักศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับคณะโบราณคดีมีรายละเอียด ดังนี้
การทำงานของนักศึกษาคณะโบราณคดีเป็นการทำงานในรูปแบบไม่มีการแบ่งฝ่าย เนื่องจากนักศึกษาที่เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมมีจำนวนน้อย จึงทำให้การทำงานส่วนใหญ่ถูกจำกัดด้วยจำนวนคน โดยมีอาจารย์คณะโบราณคดี ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาโครงการ

รูปแบบกิจกรรม

วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2563

กิจกรรมเสวนาในหัวข้อ รถไฟสายพระพุทธบาท

เนื้อหาในการเสวนา มีดังนี้ ทางรถไฟสายพระพุทธบาทเป็นหนึ่งในทางรถไฟสายเอกชนหรือทางรถไฟเล็กไม่กี่สายที่มีในประเทศไทย ในยุคที่ระบบขนส่งทางรางหรือกิจการรถไฟมีความเจริญเฟื่องฟูเป็นอย่างมาก เป็นหนึ่งในภาพสะท้อนที่แสดงให้เห็นถึงการคมนาคมยุคนั้นและความเจริญในพื้นที่ของอำเภอท่าเรือ จ.พระนครศรีอยุธยา และประเพณีมัสการรอยพระพุทธบาทที่สืบเนื่องมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา แต่ในปัจจุบันนั้นทางรถไฟดังกล่าวได้เลิกกิจการไปแล้ว ตั้งแต่ช่วงปลายสงครามโลกครั้งที่ 2 คงเหลือหลักฐานบางอย่างและความทรงจำบางส่วนที่ทำให้รับรู้ได้ถึงความมีตัวตนครั้งหนึ่งในอดีตของทางรถไฟสายพระพุทธบาท

การกำเนิดขึ้นของรถไฟนั้นเป็นผลผลิตของการปฏิวัติอุตสาหกรรม ซึ่งถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ของโลก เมื่อมีรถไฟขึ้นมา รถไฟก็กลายเป็นการคมนาคมทางบกที่ดีที่สุด กิจการรถไฟจึงเป็นการคมนาคมที่ทันสมัยและสำคัญมากในยุคนั้น

กิจการรถไฟในประเทศไทยนั้น ถึงแม้จะเริ่มต้นในปี พ.ศ.2436 โดยการเดินรถไฟสายแรกขึ้นคือทางรถไฟสายกรุงเทพ - ปากน้ำ อันเป็นทางรถไฟสายเอกชน แต่ประเทศไทยเองได้รู้จักรถไฟมาตั้งแต่ในปี พ.ศ.2398 จากการทำสนธิสัญญาเบาว์ริงกับอังกฤษ สมเด็จพระนางเจ้าฯ วิกตอเรียได้ทูลเกล้าถวาย “รถไฟจำลอง” เป็นเครื่องราชบรรณาการแด่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการรู้จักรถไฟของประเทศไทย

ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ตั้งกรมรถไฟหลวง สังกัดกระทรวงโยธาธิการ ขึ้นมาในปี พ.ศ.2433 และเปิดประมูลก่อสร้างทางรถไฟจากกรุงเทพไปนครราชสีมาในเดือนเมษายน พ.ศ.2434 จนสามารถเปิดเดินรถครั้งแรก เส้นทางรถไฟระยะแรก กรุงเทพ - อยุธยา ในวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ.2439 ซึ่งถือว่าเป็นวันสถาปนากิจการรถไฟหลวงในประเทศไทย และสามารถเปิดโดยสารจนถึงนครราชสีมาได้ในเดือนธันวาคม พ.ศ.2443 ทางรถไฟที่มีการก่อสร้างต่อจากทางรถไฟสายกรุงเทพ - นครราชสีมา คือทางรถไฟสายเหนือ เมื่อทางรถไฟสายนครราชสีมาเปิดเดินรถถึงแก่งคอย จึงมีการก่อสร้างทางรถไฟสายเหนือแยกขึ้นมาจากบ้านภาชี ทางรถไฟสายเหนือระยะแรกไปถึงลพบุรี โดยเริ่มก่อสร้างในปี พ.ศ.2441 ทางรถไฟดังกล่าวเปิดเดินรถในปี พ.ศ.2444

จึงกล่าวได้ว่ากิจการรถไฟในอำเภอท่าเรือ จ.พระนครศรีอยุธยา เริ่มต้นในปี พ.ศ.2444 (เพราะอำเภอท่าเรือเป็นทางผ่านของทางรถไฟระหว่างบ้านภาชีกับลพบุรี)

เมื่อเส้นทางรถไฟมาถึงอำเภอท่าเรือ ทำให้เกิดความเจริญต่อชุมชนเป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่าอำเภอท่าเรือจะเป็นชุมชนเก่ามีหลักฐานการตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่สมัยอยุธยา แต่การเข้ามาของรถไฟได้เป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญที่ทำให้ชุมชนขยายตัว ดังจะเห็นได้จากการตั้งถิ่นฐานของชุมชนส่วนใหญ่ในระยะหลังจะตั้งอยู่พื้นที่บริเวณทิศตะวันตกของสถานีรถไฟไปจนถึงแนวแม่น้ำป่าสักตอนใต้ นอกจากนี้การเข้ามาของรถไฟยังนำพาคนกลุ่มใหม่คือคนจีน ซึ่งเป็นกรรมกรสร้างทางรถไฟมาตั้งถิ่นฐานตามเส้นทางรถไฟที่สร้างไปถึง รวมถึงกลุ่มพ่อค้าชาวจีนซึ่งขยายกิจการออกมาจากศูนย์กลางในกรุงเทพ ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจในอำเภอท่าเรืออีกด้วย

กิจการรถไฟนั้นมีทั้ง “รถไฟหลวง” และ “รถไฟเอกชน” การดำเนินกิจการรถไฟเอกชนเต็มไปด้วยความยากลำบาก อันเนื่องมาจากการตั้งใช้ทุนเป็นอย่างมาก บ่อยครั้งที่รัฐบาลต้องเข้าไปจัดสรรทุนให้โดยรับประกันอัตราส่วนแบ่งดังเช่น รถไฟสายปากน้ำ และนโยบายของรัฐบาลในขณะนั้น ที่หวาดระแวงถึงภัยจากความมั่นคงจากความยากลำบากในการดำเนินกิจการดังกล่าว ทำให้ประวัติศาสตร์กิจการรถไฟของประเทศไทยที่ผ่านมา มีทางรถไฟเอกชนเพียง 4 เส้นทาง คือ ทางรถไฟสายกรุงเทพ-ปากน้ำ ทางรถไฟสายท่าจีน ทางรถไฟสายบางบัวทอง และทางรถไฟสายพระพุทธบาท

โครงการรถไฟสายพระพุทธบาทถือว่าเป็นโครงการรถไฟทุนไทยสายแรกที่สัมปทาน ปรากฏหลักฐานจากการตั้งบริษัทรถรางพระพุทธบาท ทุนจำกัด ในปี พ.ศ.2445 โดยพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ พร้อมหุ้นส่วนได้แก่ พระยาอภิรักษ์ราชอุทยาน เจ้าหมื่นเสมอใจราช พระนรสาตร์สารกรรม หลวงดำรงธรรมสาร หลวงอุดรรัตนพานิช และจีนหนี รวมเจ็ดคนได้รับพระบรมราชานุญาตจัดตั้งบริษัท และได้รับพระราชทานอำนาจพิเศษ ทำให้ทางรถไฟสายดังกล่าวถูกเรียกว่า “รถไฟกรมพระนรา” หรือ “รถไฟกรมพระดารา” หรือ “รถไฟเล็ก” ที่เป็นรถไฟรางเบาแตกต่างไปจากรถไฟหลวง

กิจการรถไฟสายพระพุทธบาทนั้นไม่ปรากฏแน่ชัดว่าเริ่มเดินรถในปี พ.ศ.ใด แต่จากหลักฐานการตั้งบริษัทรถรางพระพุทธบาทในปี พ.ศ.2445 จึงเชื่อว่าน่าจะเริ่มต้นกิจการเดินรถในช่วงระยะเวลานั้นเช่นกัน

กิจการรถไฟสายพระพุทธบาทนั้นจัดตั้งขึ้นมาเพื่อการเดินทางสำหรับผู้ไปนมัสการรอยพระพุทธบาท ที่วัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร จังหวัดสระบุรี เป็นสำคัญ อันเป็นธรรมเนียมประเพณีที่สืบเนื่องมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา การโดยสารด้วยรถไฟจากอำเภอท่าเรือมุ่งหน้าไปวัดพระพุทธบาทนั้น ช่วยอำนวยความสะดวกในการคมนาคมทางบกเป็นอย่างมาก เนื่องจากประหยัดเวลาว่าการเดินทางหรือใช้สัตว์พาหนะเทียมลากเหมือนแต่ก่อน แต่อย่างไรก็ตามประเพณีนมัสการรอยพระพุทธบาทนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นตลอดทั้งปี หากแต่เป็นเทศกาลระยะสั้นในช่วงกลางเดือน 3 และเดือน 4 ตามปฏิทินจันทรคติของทุกปีเท่านั้น อาจจะเป็นหนึ่งในสาเหตุทำให้กิจการรถไฟสายพระพุทธบาท ประสบปัญหากิจการของตน นอกจากการโดยสารผู้คนเพื่อไปนมัสการรอยพระพุทธบาทแล้วยังมีการกล่าวถึงการรับส่งพ่อค้าแม่ค้า พืชไร่ เช่น หน่อไม้ น้อยหน่า ขนุน ฯลฯ อีกด้วย อันเป็นหลักฐานอย่างหนึ่ง

ที่บ่งบอกถึงกิจการรถไฟที่มีผู้โดยสารเป็นคนในท้องถิ่น และกิจการรถไฟกับการขนส่งในช่วงนอกเทศกาลนมัสการ รอยพระพุทธรบาทที่มีสินค้าเกษตรกรรม ชี้ให้เห็นถึงสภาพเศรษฐกิจของอำเภอท่าเรือในยุคนั้นได้เป็นอย่างดี

ทางรถไฟสายพระพุทธรบาท เป็นทางรถไฟเบา 750 ระยะทางเริ่มต้นอยู่บริเวณตลาดหม่อมเจ้า ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของสถานีท่าเรือของทางรถไฟหลวงสายเหนือ ทางรถไฟสายพระพุทธรบาทเริ่มจากจุดดังกล่าวไปยังวัดพระพุทธรบาท สระบุรี เป็นระยะทางกว่า 19 กิโลเมตร โดยเส้นทางรถไฟนั้นใช้เส้นทางถนนพระเจ้าทรงธรรมอันเป็นเส้นทางโบราณที่เดินทางไปนมัสการรอยพระพุทธรบาทมาตั้งแต่สมัย

ทางรถไฟสายพระพุทธรบาทที่เป็น”ทางรถไฟสายราษฎร์” เปิดบริการแก่ประชาชนที่เดินทางไปนมัสการ รอยพระพุทธรบาทนั้น ยังเกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์อีกด้วย นอกจากการที่ได้รับพระราชทานให้จัดตั้ง บริษัท และการได้พระราชทานอำนาจเป็นกรณีพิเศษ ที่สะท้อนถึงบทบาทดังกล่าวได้แล้ว ยังปรากฏหลักฐานที่พระมหากษัตริย์ถึง 2 พระองค์ที่เคยเสด็จพระราชดำเนินบนทางรถไฟสายพระพุทธรบาท ได้แก่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ทางรถไฟสายพระพุทธรบาท มีวัตถุประสงค์เพื่อขนผู้โดยสารไปมาระหว่างเทศกาลนมัสการรอยพระพุทธรบาทเป็นสำคัญ ไม่ได้เกิดจากเหตุผลของความจำเป็นทางเศรษฐกิจในรูปแบบอื่น ๆ แม้จะมีประโยชน์ต่อการค้าขายพืชไร่พืชสวนของป่าบ้าง แต่นั่นก็เป็นเพียงส่วนเล็กน้อย ทำให้กิจการรถไฟสายดังกล่าวประสบปัญหาทางด้านเงินทุน จนทำให้ในที่สุด ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ในปี พ.ศ.2472 มีประกาศโปรดเกล้าฯ ให้ถอนพระบรมราชานุญาตพิเศษ ด้วยเหตุเพิกเฉย ละเลย ไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายและประกาศพระราชทานพิเศษหลายครั้ง ทำให้กิจการรถไฟสายพระพุทธรบาทถอยถอยถอยไปครั้งแรก และเป็นจุดสิ้นสุดของ บริษัทธรรมาภรณ์พระพุทธรบาท จำกัด

ต่อมาในปี พ.ศ.2474 พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ทรงมอบหมายให้หม่อมเจ้านิตยากร วรวรรณ พระโอรส ทำสัญญาสัมปทานกับกรมรถไฟหลวงเพื่อเดินรถระหว่างท่าเรือ-พระพุทธรบาทอีกครั้ง ในนามบริษัท รถไฟท่าเรือ จำกัด โดยมีกำหนดระยะเวลาตามสัมปทาน ตั้งแต่วันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ.2474 ถึงวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2492 ทำให้กิจการรถไฟสายพระพุทธรบาทกลับมาอีกครั้งหนึ่งและถือว่าเป็นช่วงเวลาระยะสุดท้าย

กิจการรถไฟสายพระพุทธรบาทดำเนินอยู่ได้จนถึงช่วงปลายสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็ประสบปัญหาจากภัยสงคราม เกิดภาวะขาดแคลนเชื้อเพลิง การทิ้งระเบิดในพื้นที่ยุทธศาสตร์สำคัญซึ่งท่าเรือก็เป็นพื้นที่ตรงนั้น ดังจะเห็นได้จากการทิ้งระเบิดสะพานจักรี สะพานรถไฟข้ามแม่น้ำป่าสักจนสะพานชำรุด และคนงานอพยพหนีภัยสงคราม ประกอบกับรูปแบบคมนาคมที่เปลี่ยนไปภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ.2475 ที่รัฐบาลมีนโยบายเน้นการสร้างถนนมากกว่าระบบรางเหมือนแต่ก่อน มีการตัดถนนพหลโยธินจนถึงสระบุรี ทำให้การเดินทางเปลี่ยนแปลงไป ทางรถไฟสายพระพุทธรบาทเองก็เป็นทางรถไฟสายสั้น ไม่คุ้มที่จะดำเนินการ

จนในที่สุดในช่วงปลายสงครามโลกหรือก่อน พ.ศ.2490 กิจการรถไฟสายพระพุทธรบาทก็ยุติลง ถึงแม้สัมปทานจะให้ดำเนินกิจการถึงปี พ.ศ.2492 ก็ตาม ทางรถไฟดังกล่าวจึงเหลือแต่ความทรงจำและร่องรอยหลักฐานจากถนนของกรมทางหลวงชนบท หมายเลข 3023 สาย อ.ท่าเรือ-อ.พระพุทธรบาท เพียงเท่านั้น ในตอนเล็กกิจการนั้น หม่อมเจ้านิตยากร วรวรรณ ได้ขายหัวจักรทั้งหมดให้กับโรงงานน้ำตาลวังกะพี้ จังหวัดอุดรธานี และโรงงานน้ำตาลที่อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี นับว่าเป็นประวัติศาสตร์ที่มีจุดจบอย่างคลุมเครืออย่างเห็นได้ชัดเจน คงเหลือแต่เพียงความทรงจำให้พูดถึง ว่าครั้งหนึ่งอำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเคยมีทางรถไฟสายเอกชน รถไฟเล็ก รถไฟกรมพระนรา อันนับว่าเป็นภาพสะท้อนของความเจริญรุ่งเรืองของประวัติศาสตร์กิจการรถไฟในประเทศไทยได้เป็นอย่างดี

กิจกรรมเสนาในหัวข้อ การเปลี่ยนแปลงในตลาดหม่อมเจ้า

เนื้อหาในการเสนา มีดังนี้ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในชุมชนตลาดหม่อมเจ้า อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ถือเป็นเรื่องราวของประวัติศาสตร์ในระดับท้องถิ่นที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ชาติหรือประวัติศาสตร์ในสังคมกระแสหลัก ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านวิถีชีวิต อาชีพ เศรษฐกิจ การคมนาคม รวมไปถึงวัฒนธรรมความเชื่อ ล้วนส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนได้ทั้งสิ้น

ในระยะแรก การเกิดขึ้นของชุมชนตลาดหม่อมเจ้า เป็นผลมาจากการขยายตัวของการคมนาคมอย่าง “รถไฟ” ซึ่งมีการสร้างทางรถไฟสายเหนือผ่านอำเภอท่าเรือเมื่อ พ.ศ. 2444 ทำให้ชุมชนท่าเรือเริ่มมีการขยายตัว รับสู่ความเจริญที่เข้ามา กลุ่มคนสำคัญที่มักมาพร้อมกับการเข้ามาของทางรถไฟคือ กลุ่มคนจีนหรือคนไทยเชื้อสายจีน กลุ่มคนเหล่านี้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย และมักมีโรงสีข้าวเกิดขึ้นในหลาย ๆ ชุมชนที่อยู่ใกล้สถานีรถไฟ ซึ่งอำเภอท่าเรือก็มีโรงสีข้าวเช่นเดียวกัน ในระยะแรกนั้น ยังไม่มีการเกิดขึ้นของชุมชนตลาดหม่อมเจ้า เป็นเพียงพื้นที่ป่า แต่ชุมชนท่าเรื่อน่าจะมีความสำคัญและมีกลุ่มคนเข้ามาอยู่อาศัยมากขึ้นแล้ว

ส่วนทางน้ำในสมัยก่อนมีเรือยนต์โดยสารประจำทาง วิ่งโดยสารระหว่างอำเภอท่าเรือกับตลาดท่าเตียน กรุงเทพมหานคร ชื่อทางการคือ “ชลาลัยพาณิชย์ 1” กับเรือ “ชลาลัยพาณิชย์ 2” แต่ชาวบ้านมักจะเรียกว่า “เรือเขียว,เรือแดง” ตามสีที่ทาข้างลำตัวเรือและก็มีเรือแดงที่เป็นเรือของบริษัทขนส่งวิ่งอยู่ด้วย ลักษณะเป็นเรือแบบ 2 ชั้น ชั้นล่างจะบรรทุกสินค้า เช่น มะเกลือ พืชไรต่าง ๆ ฯลฯ ไปขายยังกรุงเทพฯ ส่วนขากลับก็จะบรรทุกเหล็กเส้น มะพร้าว และสินค้าเบ็ดเตล็ด ที่พ่อค้าสั่งนำมาจำหน่ายที่อำเภอท่าเรือ ส่วนชั้นบนบรรทุกคนโดยสาร โดยเรือจะออกจากอำเภอท่าเรือ ที่ตลาดหม่อมเจ้า นอกจากนี้ก็ยังมีเรือวิ่งระยะสั้น มีลักษณะเป็นเรือใหญ่ชั้นเดียววิ่งรับส่งคนโดยสารระหว่างอำเภอท่าเรือกับตัวจังหวัดอยุธยา ชื่อเรือ “อศวิน” เรือ “ส.อาทิตย์รุ่งเรือง” เรือ “สืบบมบัติ” วิ่งไปกลับเพียงวันละ 1 เที่ยวเท่านั้น แต่ในภายหลังเรือโดยสารเหล่านี้ถูกลดความสำคัญลง จนยกเลิก

ลงไปในที่สุด เนื่องจากการเข้ามาของถนนหนทางในการคมนาคมทางบกที่มีมากขึ้น ส่งผลให้การเดินทางมีความสะดวกและรวดเร็วกว่าทางน้ำ¹

ในปีต่อมา พ.ศ. 2445 พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ซึ่งมีที่ดินอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของสถานีรถไฟท่าเรือ ได้รับสัมปทานก่อสร้างทางรถไฟสายท่าเรือ-พระพุทธรบาท หรือที่รู้จักกันในชื่อ “รถไฟกรมพระนราฯ” เป็นรถไฟของเอกชนที่ดำเนินการโดยบริษัท รรรางพระพุทธรบาททุน จำกัด เพื่อให้คนสามารถเดินทางไปนมัสการรอยพระพุทธรบาทที่วัดพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี ได้สะดวกมากขึ้น

การดำเนินการในระยะแรกนี้ ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของกลุ่มคนและชุมชนฝั่งตลาดท่าเรือ ซึ่งส่งผลให้เกิดชุมชนตลาดหม่อมเจ้าในระยะต่อมา แม้ไม่ได้ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าสร้างขึ้นปีใด แต่จากการสัมภาษณ์พบว่าชุมชนนี้มีมาก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 และน่าสังเกตว่าชื่อชุมชน “ตลาดหม่อมเจ้า” อาจสัมพันธ์กับพระนามของหม่อมเจ้านิตยากร วรวรรณ พระโอรสของกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ซึ่งเข้ามาดูแลกิจการรถไฟเล็กใน พ.ศ. 2474

ทั้งนี้ในช่วงที่หม่อมเจ้านิตยากร วรวรรณ เข้ามาดูแลกิจการรถไฟคงทำให้ชุมชนท่าเรือและตลาดหม่อมเจ้าเจริญขึ้นไม่น้อย เพราะท่านได้รับการยกย่องให้เป็นผู้ใหญ่บ้าน และได้รับเลือกเป็นผู้แทนราษฎรจังหวัดอยุธยาหลายสมัย แต่กิจการดำเนินได้ไม่นานก็ประสบกับปัญหาภาวะสงครามโลกครั้งที่ 2 และด้วยระยะเส้นทางที่สั้นเพียง 20 กิโลเมตร การเดินทางไปนมัสการพระพุทธรบาทที่มีคนใช้บริการมากเฉพาะช่วงเทศกาลเท่านั้น รถไฟสายท่าเรือ-พระพุทธรบาทจึงต้องยกเลิกกิจการไปใน พ.ศ. 2485 และใน พ.ศ. 2488 ทหารฝ่ายสัมพันธมิตรทิ้งระเบิดถล่มสะพานจักรี พื้นที่บริเวณโดยรอบได้รับผลกระทบ มีหลุมระเบิดหลายจุด ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า “บ่อญี่ปุ่น” อย่างไรก็ดี ชุมชนไม่ได้รับผลกระทบจากการทิ้งระเบิด แต่คนในชุมชนคงได้รับผลกระทบไม่น้อย เช่น การย้ายออกหรือการขบเซาของสภาพเศรษฐกิจในชุมชน

หลังจากที่รถไฟสายท่าเรือ-พระพุทธรบาทยกเลิกกิจการลงไป การคมนาคมในท้องถิ่นก็มีบทบาทขึ้นในชุมชน โดยเน้นการให้บริการในการเดินทางไปนมัสการรอยพระพุทธรบาทได้อย่างสะดวกรวดเร็วขึ้น จึงส่งผลให้ผู้คนสามารถไปยังพระพุทธรบาทได้โดยไม่ต้องรอคอยตามเทศกาลอีกต่อไป

อย่างการเกิดขึ้นของรถสองแถว ซึ่งเป็นรถสองแถวสายท่าเรือ-พระพุทธรบาท มีท่ารถอยู่ในชุมชนตลาดหม่อมเจ้า ถือเป็นคมนาคมในท้องถิ่นที่อำนวยความสะดวกให้ชาวบ้านที่ต้องการไปยังพระพุทธรบาทมากขึ้น ทั้งนี้ยังมีการทำถนนเพื่อไปยังพระพุทธรบาทมากขึ้นอีกด้วย

¹ อ.ท่าเรือ THARUA, หจก.โรงพิมพ์สระบุรี, (2545)

ภาพที่ 1 : รถสองแถวสายท่าเรือ-บ้านหม้อ-พระพุทธรูป ในอดีต

(ที่มา : กรอบรูปในร้านกาแฟ ดู มั่น ดี)

การตัดถนนเส้นพหลโยธินในช่วงทศวรรษ 2470 ที่มีการตัดถนนมาถึงดอนเมืองนั้น ได้มีการขยายเส้นทางเพิ่มในปี พ.ศ. 2481 มีการต่อเส้นทางจากดอนเมืองผ่านอยุธยา สระบุรี ลพบุรี เนื่องจากในสมัยก่อนต้องการให้ทางหลวงสายหลักผ่านที่ตั้งของกองทหารสำคัญของประเทศ² ส่งผลให้การเดินทางไปยัง พระพุทธรูปเป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายและมีความสะดวกมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ทางรถไฟสายพระพุทธรูปน่าจะมีส่วนที่ทำให้ทรัพยากรแถบพระพุทธรูป ลงมาถึงตลาดภายนอกได้สะดวกขึ้น โดยที่ท่าเรือนับเป็นชุมทางสินค้าเหล่านั้น ชุมชนท่าเรือจึงแปรสภาพจากย่านที่พักเปลี่ยนการเดินทางจากทางเรือมาเป็นทางบก³ ด้วยเหตุนี้เอง ชุมชนบริเวณตลาดท่าเรือ ซึ่งรวมไปถึงชุมชนตลาดหม่อมเจ้า เพื่อเก็บค่าเช่าบ้านสมทบกิจการรถไฟที่กำลังประสบปัญหาขาดทุนอยู่ในขณะนั้น โดยชุมชนมีการเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากการที่ในเวลาต่อมา หลังจากที่หม่อมเจ้านิยารได้สร้างบ้านเรือนให้ชาวบ้านเช่าอาศัย ก็ได้มีการจัดตั้งตลาดขึ้น อันเป็นสถานที่ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเป็นจุดรวมตัวของผู้คนมากมายภายในชุมชนตลาดหม่อมเจ้า และการเข้ามาของสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญใหม่ ๆ เข้ามาภายในชุมชนตลาดหม่อมเจ้า

ต่อมาในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 หรือในช่วงปี พ.ศ. 2484-2488 เกิดปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง ส่งผลให้โรงงานอุตสาหกรรมและบ้านเรือนถูกทำลาย การขาดแคลนสิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวัน ความอดอยากหิวโหย การเกิดปัญหาเงินเฟ้อ และการว่างงานในเวลาต่อมา⁴ อีกทั้งยังส่งผลให้กิจการรถไฟสายพระพุทธรูปขาดทุนอย่างหนัก จนจำเป็นต้องยกเลิกกิจการและขายรถจักร ในปี พ.ศ. 2485 และ

² Sarutikorn Thansakun, ถนนพหลโยธิน, เข้าถึงเมื่อ 25 มกราคม 2563, เข้าถึงได้จาก

<https://www.gotoknow.org/posts/177604>

³ ประภัสสร ชูวิเชียร พิชชาณัฐ ตูจินดา และคณะ, ศิลปวัฒนธรรม ชุมชนและดนตรีไทย ลุ่มน้ำป่าสัก อำเภوتاเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

⁴ การพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ ๑, เข้าถึงเมื่อ 25 มกราคม 2563, เข้าถึงได้จาก

<https://sites.google.com/site/karphathnasersthkicthy/home/kar-phathna-sersthkic-chbab-thi1?fbclid=IwAR2yMtrKWHRDEbX-ngbm5F-ekU9qkK56qSOK-FM7weV65Kqjdc41-B1Hkk>

หลังจากนั้นก่อนปี พ.ศ. 2500 หม่อมเจ้านิตยากรได้ขายบ้านในชุมชนให้ชาวบ้านเป็นเจ้าของโดยไม่ต้องจ่ายค่าเช่าอีกต่อไป ในเวลาต่อมาจนถึงช่วงทศวรรษที่ 2500 เป็นช่วงเวลาที่มีการเข้ามาของธนาคารออมสิน ซึ่งเป็นธนาคารแห่งแรกในชุมชนตลาดหม่อมเจ้าและบริเวณใกล้เคียง นับเป็นสาธารณูปโภคที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญที่เริ่มมีการเข้ามาภายในชุมชน การเข้ามาของธนาคารออมสิน แสดงให้เห็นว่ามีการพัฒนาเศรษฐกิจหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 แล้ว อีกทั้งยังแสดงให้เห็นอีกว่า การที่ธนาคารออมสิน สาขาท่าเรือ ได้ตัดสินใจเลือกทำเลที่ตั้งภายในบริเวณชุมชนตลาดหม่อมเจ้านั้น อาจเป็นเพราะภายในชุมชนตลาดหม่อมเจ้ามีเศรษฐกิจที่คึกคักและมีผู้ที่ต้องการใช้บริการทางการเงินจำนวนมากก็เป็นได้

ภาพที่ 2 : โครงสร้างอาคารเดิมของธนาคารออมสิน สาขาท่าเรือ เก่า
(ที่มา : Google Maps ถ่ายเมื่อปี พ.ศ. 2556)

ต่อมาใน พ.ศ. 2504 ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศไทยปกครองโดยรัฐบาลของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งได้กำหนดแนวทางหลักในการพัฒนาประเทศ คือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1⁵ เพื่อการเร่งรัดพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจ โดยเน้นลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน แผนดังกล่าวเป็นแม่แบบของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่อ ๆ มาจนถึงปัจจุบัน มีการสร้างสาธารณูปโภคสำคัญที่เป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิต เช่น ไฟฟ้า ประปา ถนนให้กระจายไปทั่วทั้งในเมืองและชนบท ซึ่งเรียกว่า “น้ำไหล ไฟสว่าง ทางสะดวก” นับเป็นนโยบายของภาครัฐที่มีส่วนเข้ามาพัฒนาการคมนาคมภายในชุมชนท่าเรือ กล่าวคือ มีการเข้ามาของไฟฟ้าภายในชุมชนตลาดหม่อมเจ้าในช่วงทศวรรษ 2500 ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัด เนื่องจากก่อนจะมีไฟฟ้านั้นชาวบ้านใช้ตะเกียงเป็นแหล่งแสงสว่าง⁶ เมื่อไฟฟ้าเข้ามาแล้ว ผู้ควบคุมคุณภาพการจ่ายไฟฟ้าตามบ้านจะเป็นหน้าที่ขององค์การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคนั่นเอง ในเรื่องของประปา มีประปาของทางประปานครหลวงเข้ามา แต่เป็นเพียงประปาหัวแดงที่ใช้ในการระงับอัคคีภัยเท่านั้น ตามนโยบายของการประปานครหลวง ที่ได้ดำเนินกิจกรรม

⁵ การพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ ๑, เข้าถึงเมื่อ 25 มกราคม 2563, เข้าถึงได้จาก

<https://sites.google.com/site/karphathnasersthkicthy/home/kar-phathna-sersthkic-chbab-thi1?fbclid=IwAR2yMtrKWHRDEbX-ngbm5F-ekU9qkK56qSOK-FM7weV65Kqjdc41-B1Hkk>

⁶ คุณสุพงษ์ เหล่าศิริวัฒนา อายุ 60 ปี บ้านเลขที่ 093/10 ตำบลท่าเรือ อำเภوتاเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, สัมภาษณ์เมื่อ 21 ธันวาคม 2562

เพื่อเพิ่มบทบาทในการให้บริการสาธารณะ กับโครงการ "หัวดับเพลิงดี ไม่มีอัคคีภัย" จึงได้ทำการติดตั้งหัวดับเพลิงหรือประปาหัวแดงตามจุดต่างๆในพื้นที่บริการ เพื่อช่วยระงับอัคคีภัยที่อาจเกิดขึ้น⁷ ซึ่งเข้ามาในชุมชนตลาดหม่อมเจ้าตั้งแต่ พ.ศ. 2502 และในช่วงเดียวกันกับการเข้ามาของไฟฟ้า มีการเข้ามาของน้ำประปา โดยก่อนหน้าการเข้ามาของประปาที่ใช้ในครัวเรือน ทางหม่อมเจ้าได้มีการสูบน้ำจากแม่น้ำมาให้ชาวบ้านใช้กันเพื่อความสะดวก อีกทั้งยังมีการอาบน้ำในแม่น้ำป่าสัก เปลี่ยนจากการอาบน้ำในท่าแม่น้ำ⁸ มาใช้น้ำประปา ซึ่งผู้ควบคุมคุณภาพน้ำและบริการด้านทรัพยากรน้ำคือองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หรือเทศบาลตำบลท่าเรือ ในเรื่องของประปานี้เองบ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงสำคัญในเรื่องของสาธารณูปโภคของชุมชนอีกอย่างหนึ่ง

ภาพที่ 3 : ประปาหัวแดง ของการประปานครหลวง

(ที่มา : ถ่ายโดยนายภุชญา นิลพัฒน์ เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2563)

แต่ในปี พ.ศ. 2508 เป็นปีที่สื่อให้เห็นถึงความซบเซาลงของชุมชนตลาดหม่อมเจ้าอีกครั้ง เนื่องจากในปีนั้นเอง เกิดเหตุการณ์ 17 เสือ ปิดตลาดท่าเรือปล้น ซึ่งทรัพย์สินที่ถูกปล้นส่วนใหญ่เป็นประเภททอง โดยเหตุการณ์ครั้งนี้เกิดขึ้นที่บริเวณตลาดท่าเรือเพียงเท่านั้น ชุมชนตลาดหม่อมเจ้าไม่ได้รับผลกระทบ เนื่องจากภายในชุมชนตลาดหม่อมเจ้าไม่ได้มีห้างร้าน ที่เป็นร้านค้าจำหน่ายประเภทของมีค่า ราคาสูง อย่างที่ตลาดท่าเรือมีแสดงให้เห็นว่าพื้นที่ภายในชุมชนตลาดหม่อมเจ้ามีขนาดเล็ก ไม่มีพื้นที่เพียงพอในการตั้งของห้างร้าน เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นบ้านเรือน และมีเพียงพื้นที่สำหรับการตั้งแผงลอยขาย ซึ่งเป็นการค้าขายแบบหมุนเวียน ไม่มีการตั้งของร้านค้าถาวร จึงเป็นสาเหตุที่ว่าทำไมชุมชนตลาดหม่อมเจ้าจึงไม่ถูกปล้น

ในปี พ.ศ. 2515 เกิดตลาดเทศบาลท่าเรือ เป็นตลาดฝั่งตรงกันข้ามกับชุมชนตลาดหม่อมเจ้า ซึ่งพ่อค้าแม่ค้าที่ทำการค้าขายในตลาดเทศบาลและตลาดหม่อมเจ้านั้น เป็นกลุ่มเดียวกัน โดยในตอนเช้าจะค้าขายที่ตลาดเทศบาล และจะมาขายยังตลาดหม่อมเจ้าในตอนสาย ซึ่งเมื่อพ่อค้าแม่ค้าทำแบบนี้ติดต่อกันเป็นเวลานาน จึงเกิด

⁷ การประปานครหลวง, เพิ่มหัวดับเพลิงแดง, https://www.mwa.co.th/ewt_news.php?nid=329&filename=index

⁸ คุณบรรเจิด เหล่าศิริวัฒนา อายุ 86 ปี บ้านเลขที่ 093/10 ตำบลท่าเรือ อำเภوتاเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, สัมภาษณ์เมื่อ 19 ตุลาคม 2562

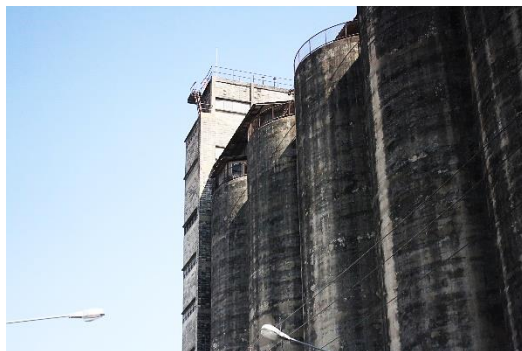
ความเหน้อยล้า อีกทั้งตลาดเทศบาลมีความพร้อมของตัวตลาดและผู้คนที่เยอะกว่า ส่งผลให้พ่อค้าแม่ค้าเลือกที่จะปักหลักค้าขายอยู่ที่ตลาดเทศบาลมากกว่า จำนวนพ่อค้าแม่ค้าในตลาดหม่อมเจ้าจึงค่อย ๆ ลดน้อยลงไป นับเป็นอีกปัจจัยที่ส่งผลให้ภายในตลาดหม่อมเจ้ามีความซบเซาลง

เหตุการณ์คอมมิวนิสต์ในประเทศไทยปี พ.ศ. 2516-2519 มีส่วนส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงภายในชุมชนตลาดหม่อมเจ้า เนื่องจากเหตุการณ์นี้ ก่อให้เกิดความเชื่อที่ว่า “คอมมิวนิสต์กลัวความเจริญ” ดังนั้นประเทศไทยจึงพยายามผลักดันให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เพื่อความทัดเทียมกับต่างชาติ มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไทยจากสังคมเกษตรกรรมสู่การเป็นสังคมอุตสาหกรรมมากขึ้นตามลำดับและมีสัดส่วนของภาคบริการที่ขยายเพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของถนนหนทาง ไฟฟ้า และน้ำประปา จากความต้องการพัฒนาประเทศให้กลายเป็นภาคอุตสาหกรรมนี้เอง ส่งผลให้เกิดแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติในหลาย ๆ ฉบับต่อมาที่มีการเน้นไปที่การกระจายความเจริญเข้าสู่พื้นที่ชนบท รวมไปถึงการนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นกำลังหลักในการผลิต นับได้ว่าเหตุการณ์คอมมิวนิสต์นี้เอง ที่อาจเป็นปัจจัยหนึ่งในการนำไปสู่การเข้ามาของโรงงานอุตสาหกรรม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนคือการเกิดโรงงานอาหารสัตว์แหลมทองขึ้นภายในชุมชนตลาดหม่อมเจ้านั่นเอง

ต่อมาในยุคของรัฐบาลพลเอกชาติชาย หรือในช่วงทศวรรษที่ 2530 เป็นช่วงที่เกิดเหตุการณ์สำคัญในชุมชนตลาดหม่อมเจ้า ถือเป็นจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญของสถานที่ อาชีพและเศรษฐกิจภายในชุมชนนี้ คือ ลูกหลานของหม่อมเจ้านิตยากร ได้ขายที่ดินของหม่อมเจ้าให้แก่บริษัท แหลมทองเกษตรภัณฑ์ หรือโรงงานอาหารสัตว์แหลมทอง เพื่อสร้างเป็นโรงงานอุตสาหกรรมขึ้น ซึ่งที่ดินที่ขายไปนั้นเป็นที่ตั้งของตำหนักหม่อมเจ้าและถือเป็นสถานที่สำคัญของคนภายในชุมชน นับเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในด้านอาชีพของคนในชุมชน จากเดิมที่มีอาชีพค้าขายเป็นหลักก็ค่อย ๆ เปลี่ยนไปประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงาน อุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นในบริเวณชุมชน ซึ่งเป็นอาชีพที่มีความมั่นคงและได้รับรายได้ที่มีความแน่นอนกว่า การเปลี่ยนแปลงที่กล่าวไปนี้เองที่เป็นปัจจัยหนึ่งของการที่ตลาดหม่อมเจ้าได้ซบเซาลง ในช่วงก่อนการสร้างโรงงานอาหารสัตว์แหลมทองในบริเวณชุมชนตลาดหม่อมเจ้าระยะหนึ่งนั้น เป็นช่วงที่ประเทศไทยมีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 ใน พ.ศ.2520-2524 และฉบับที่ 5 ใน พ.ศ. 2525-2529 โดยทั้งสองฉบับมี

ใจความสำคัญไปในทิศทางเดียวกัน คือ เน้นการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ โดยมุ่งขยายการผลิตสาขาเกษตรและปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมให้สามารถขยายการผลิตเพื่อส่งออกและเพื่อการกระจายรายได้และความเจริญตลอดจนการมีงานทำในส่วนภูมิภาค และมีการร่วมมือระหว่างรัฐกับเอกชนเพื่อพัฒนาชนบทและพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับอุตสาหกรรม อีกทั้งมีการวางแผนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 อย่างต่อเนื่อง โดยมีใจความสำคัญในการกระจายรายได้และความเจริญไปสู่ภูมิภาคและชนบท เพิ่มประสิทธิภาพในด้านทรัพยากรมนุษย์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและทรัพยากรธรรมชาติ นับเป็นปัจจัยจากทางภาครัฐอย่างหนึ่งที่ส่งผลให้เกิดโรงงานอุตสาหกรรม อย่างโรงงานอาหารสัตว์แหลมทองบริเวณชุมชนตลาดหม่อมเจ้า อันเป็นสิ่ง

ที่แสดงให้เห็นถึงการกระจายรายได้และความเจริญไปสู่ชนบท และก่อให้เกิดชนชั้นใหม่ขึ้นในสังคม คือ “ชนชั้นแรงงาน”

ภาพที่ 4 : โรงงานอาหารสัตว์แหลมทอง

(ที่มา : ถ่ายโดยนางสาววชิราภรณ์ ไขช่วย เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2562)

ต่อมาในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2530-2540 ผู้คนในชุมชนบางส่วนเริ่มออกไปทำงานทำในต่างจังหวัด ซึ่งกรุงเทพมหานครถือเป็นจุดหมายสำคัญ โดยปัจจัยในการย้ายออกไปนั้นประกอบด้วยหลายปัจจัย เช่น ความซบเซาของตลาดหม่อมเจ้า ตั้งแต่ในปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา ที่มาจากการเกิดขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรม และเนื่องจากความเจริญภายนอกที่เริ่มมีมากขึ้น มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ฝั่งตรงข้ามของชุมชนตลาดหม่อมเจ้าโดยเทศบาลตำบลท่าเรือ มีการสร้างตลาดใหม่ที่มีความทันสมัย แข็งแรงและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้มากกว่า อีกทั้งตัวตลาดหม่อมเจ้าที่ขาดการซ่อมแซม จนมีความทรุดโทรมลงไปเรื่อย ๆ ขัดกับความเจริญที่มีเพิ่มมากขึ้นของตัวตลาดภายนอก พ่อค้าแม่ค้ารวมไปถึงผู้บริโภคภายในตลาดหม่อมเจ้าจึงค่อย ๆ ลดน้อยลง ชาวบ้านในชุมชนขาดรายได้จากการประกอบอาชีพค้าขาย จึงต้องผันตัวเองไปเป็นแรงงานหรือพนักงานบริษัทในกรุงเทพมหานคร⁹ ซึ่งเป็นอาชีพที่มีความมั่นคงมากกว่า แม้มีคนภายนอกไปทำงานข้างนอก แต่คนภายนอกก็ได้มีการเข้ามาทำงานภายในพื้นที่ใกล้เคียงกับชุมชนตลาดหม่อมเจ้าเช่นกัน อย่างการทำงานที่โรงงานอาหารสัตว์แหลมทอง ผู้คนภายนอกที่เข้ามาทำงานในโรงงานบริเวณชุมชนตลาดหม่อมเจ้ามักเป็นคนที่รู้จักกับคนในพื้นที่อยู่แล้ว จากการเข้ามาทำงานของคนภายนอกนั้น แสดงให้เห็นว่าชุมชนตลาดหม่อมเจ้าเริ่มมีผู้คนเข้ามามากขึ้น แต่พื้นที่มิได้ขยายขยาย จึงทำให้ผู้คนบางส่วนในชุมชนต้องย้ายที่อยู่ เป็นอีกสาเหตุของการย้ายออกนั่นเอง และอีกหนึ่งปัจจัยของการย้ายออก คือ ในปี พ.ศ. 2538 เกิดเหตุการณ์อุทกภัยหรือน้ำท่วมครั้งใหญ่ครั้งหนึ่งในประเทศไทย น้ำท่วมในหลายภูมิภาคของประเทศ น้ำเหนือได้ไหลลงสู่ภาคกลาง¹⁰ ซึ่งมีการเข้ามาในพื้นที่ภายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาด้วย ได้รับผลกระทบในหลายพื้นที่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในอำเภอท่าเรือ ชุมชน

⁹ คุณชุมนุพร หงส์วิจิตร อายุ 87 ปี บ้านเลขที่ 095 ตำบลท่าเรือ อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, สัมภาษณ์เมื่อ 17 กรกฎาคม 2562

¹⁰ ย้อนรอย... เหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ในกรุงเทพมหานคร, เข้าถึงเมื่อ 27 มกราคม 2563, เข้าถึงได้จาก

<https://highlight.kapook.com/view/63609>

ตลาดหม่อมเจ้าได้รับผลกระทบเช่นกัน จากการเกิดน้ำท่วมใหญ่ภายในพื้นที่ชุมชนนี้เอง เป็นเหตุผลหนึ่งในการตัดสินใจย้ายออกของคนในชุมชนบางส่วน ในขณะเดียวกันนั้น เมื่อผู้คนย้ายออกไปทำงานกันมาก มีผลทำให้อาชีพในชุมชนถูกลดบทบาทและความสำคัญลง อย่างเช่นรถสองแถว ซึ่งลดจำนวนลง เพราะผู้โดยสารมีจำนวนน้อยลง เนื่องจากผู้คนย้ายออกไป เป็นต้น

ในปี พ.ศ. 2540 เกิดวิกฤตการณ์การเงินในเอเชีย หรือเรียกทั่วไปในประเทศไทยว่า “วิกฤตต้มยำกุ้ง” หรือ “ภาวะฟองสบู่แตก” เป็นช่วงวิกฤตการณ์ทางการเงินซึ่งส่งผลกระทบถึงหลายประเทศในทวีปเอเชียเริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2540 ก่อให้เกิดความกลัวว่าจะเกิดการล่มสลายทางเศรษฐกิจทั่วโลก¹¹ เหตุจากการแพร่ระบาดของทางการเงินช่วงที่เกิดวิกฤตต้มยำกุ้งหรือภาวะฟองสบู่แตกนี้เอง ทำให้ผู้คนในชุมชนตลาดหม่อมเจ้าที่ได้ย้ายออกไปทำงานในเมืองเผชิญกับพิษเศรษฐกิจ เช่น การปิดตัวลงของหลายบริษัทหรือโรงงานอุตสาหกรรม รวมไปถึงการปลดให้พนักงานจำนวนมาก ส่งผลให้ชาวบ้านบางส่วนย้ายกลับเข้ามาในชุมชนตลาดหม่อมเจ้าอีกครั้ง เนื่องจากต้องการหลีกเลี่ยงปัญหาด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในสังคมเมือง ขณะเดียวกันธนาคารภายในชุมชนอย่างธนาคารออมสิน ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญสิ่งแรก ๆ ที่เข้ามาภายในชุมชนตลาดหม่อมเจ้า ได้ทำการย้ายออกจากชุมชนตลาดหม่อมเจ้าในปี พ.ศ. 2545 สะท้อนให้เห็นถึงภาวะเศรษฐกิจภายในชุมชนที่มีความซบเซา ธนาคารออมสินจึงต้องหาทำเลที่เหมาะสมกับการตั้งธนาคารใหม่ ซึ่งปัจจุบันก็ได้ย้ายไปตั้งที่ตำบลจำปา อำเภอนาทวี ซึ่งเป็นตำบลใกล้เคียงของชุมชนตลาดหม่อมเจ้าที่มีผู้คนใช้บริการมากกว่า

จากเศรษฐกิจที่มีปัญหาในยุควิกฤตต้มยำกุ้งนั้น การจะครอบครองเทคโนโลยีการสื่อสารของคนในชุมชนมีปัญหา เพราะขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจเช่นกัน จึงมีการเข้ามาของโทรศัพท์สาธารณะเมื่อประมาณ พ.ศ. 2543 ในเรื่องของโทรศัพท์ก็แสดงให้เห็นถึงการช่วยเหลือชุมชนขององค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งความนิยมของการใช้โทรศัพท์ในยุคนั้น คือการใช้ตู้โทรศัพท์ ผู้ที่เข้ามาให้บริการคือโทรคมนาคมแห่งประเทศไทย (TOT)¹² ซึ่งก่อนจะมีโทรศัพท์เข้ามา หากจะติดต่อทางไกลกับใครจะต้องไปที่ไปรษณีย์เท่านั้น¹³

¹¹ เปิดตำนาน “ต้มยำกุ้ง” อะไรคือสาเหตุวิกฤตปี 2540, (2562), เข้าถึงเมื่อ 27 มกราคม 2563, เข้าถึงได้จาก

[http://www.fleth.co.th/th/news-and-promotions-th/article-main-th/544-](http://www.fleth.co.th/th/news-and-promotions-th/article-main-th/544-544?fbclid=IwAR0GJPWD02kCK_EwVlxTfOSHeYcpRSROnSuGvz37KqMcP0XWz5y1T3T80)

[544?fbclid=IwAR0GJPWD02kCK_EwVlxTfOSHeYcpRSROnSuGvz37KqMcP0XWz5y1T3T80](http://www.fleth.co.th/th/news-and-promotions-th/article-main-th/544-544?fbclid=IwAR0GJPWD02kCK_EwVlxTfOSHeYcpRSROnSuGvz37KqMcP0XWz5y1T3T80)

¹² คุณสมโภช รุ่งเรืองวงศ์ อายุ 60 ปี บ้านเลขที่ 59/3, คุณจำรัส นาคเจริญ อายุ 72 ปี บ้านเลขที่ 106, คุณบุญสม กันไกร อายุ 58 ปี บ้านเลขที่ 146 ตำบลท่าเรือ อำเภอนาทวี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, สัมภาษณ์เมื่อ 8 มกราคม 2563

¹³ คุณสุรพงษ์ เหล่าศิริวัฒนา อายุ 60 ปี บ้านเลขที่ 093/10 ตำบลท่าเรือ อำเภอนาทวี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, สัมภาษณ์เมื่อ 8 มกราคม 2563

ภาพที่ 5 : ตู้โทรศัพท์ TOT ที่ใช้ภายในชุมชนตลาดหม่อมเจ้า

(ที่มา : Google Maps ถ่ายเมื่อปี พ.ศ. 2556)

จากที่ได้กล่าวไปในข้างต้นเกี่ยวกับเรื่องของอุทกภัย อีกหนึ่งเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติครั้งใหญ่หรือมหาอุทกภัยครั้งรุนแรงที่สุดเป็นประวัติการณ์ เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2554 อุทกภัยครั้งนี้ส่งผลให้เกิดความเสียหายอย่างหนักทั้งภาคการเกษตร อุตสาหกรรม เศรษฐกิจ สังคม และส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่ไปยังภาคส่วนอื่นอีกเป็นจำนวนมาก สำหรับพื้นที่ภายในชุมชนตลาดหม่อมเจ้า ก็ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติทางธรรมชาติดังกล่าว เนื่องจากพื้นที่ของชุมชนตั้งอยู่ใกล้แม่น้ำ และตัวชุมชนอยู่ในระดับต่ำกว่าถนน เมื่อเกิดน้ำท่วม จึงส่งผลให้น้ำหลากเข้ามาภายในชุมชน เกิดการท่วมขังของน้ำในระดับที่ลึกกว่าบริเวณใกล้เคียงอื่น ๆ และกินระยะเวลาที่ยาวนาน นับเป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ส่งผลให้เกิดการย้ายออกไปของคนภายในชุมชนเดิม หรือการตัดสินใจปิดบ้านทิ้งร้างในช่วงหลัง เนื่องจากความไม่เอื้ออำนวยของสภาพพื้นที่ภายในชุมชน ส่งผลมาจนถึงปัจจุบันที่ภายในชุมชนตลาดหม่อมเจ้าเหลือเพียงร่องรอยความครึกครื้นของตลาด ผู้คนทั้งจากในและนอกพื้นที่ที่คอยสัญจรกันเข้ามาทำการค้าขายภายในตลาดหม่อมเจ้าที่ค่อย ๆ ลดจำนวนลง

แม้ว่าจำนวนของผู้คนในชุมชนและผู้คนจากภายนอกจะลดลงไป แต่ถึงอย่างไรชุมชนตลาดหม่อมเจ้าก็มิได้เงียบเหงาจนเกินไปนัก และยังคงรักษาไว้ซึ่งความเป็นชุมชนตลาดเก่า กล่าวคือ ยังคงมีการเข้ามาของคนภายนอกที่เริ่มในช่วงทศวรรษที่ 2560 เนื่องจากเศรษฐกิจโดยรวมของทั้งภายนอกและภายในฟื้นตัวแล้ว ภายในชุมชนยังมีการจัดตลาดเช้าวันจันทร์อยู่ แม้จะเป็นวันเดียวที่มีของขายมากมาย แต่ก็เป็นการรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของความ เป็นตลาดในอดีต

ภาพที่ 6,7 : ตลาดเช้าวันจันทร์ในชุมชนตลาดหม่อมเจ้า

(ที่มา : Facebook Fanpage อำเภอท่าเรือ จ.พระนครศรีอยุธยา)

อีกทั้งมีการเกิดขึ้นของร้านค้าแปะ ดู มัน ดี ของฟี่ป๊อป และในวันธรรมดาก็มีร้านอาหารที่เปิดให้บริการสำหรับชาวบ้านในชุมชน ผู้คนในบริเวณใกล้เคียง และผู้คนที่เดินทางเข้ามาพักผ่อนหย่อนใจในชุมชนตลาดหม่อมเจ้าที่เงียบสงบ เช่น ร้านก๋วยเตี๋ยวของคุณป้าเตี้ย ที่ตั้งอยู่ข้างร้านกาแปะดู มัน ดี ร้านอาหารตามสั่งของคุณลุงปุยที่ตั้งอยู่ตรงข้ามโรงงานอาหารสัตว์แหลมทอง ซึ่งไม่ไกลจากชุมชนตลาดหม่อมเจ้า ทำให้ชุมชนตลาดหม่อมเจ้ายังคงความคึกคักไว้ เป็นที่ดึงดูดให้ผู้คนภายนอกเข้ามาเยือนตลาดที่เต็มไปด้วยเรื่องราวแห่งนั้นเอง

สรุป

ถึงแม้ความเป็นชุมชนที่มีการค้าขายมาตั้งแต่ช่วง ทศวรรษที่ 2500 ของชุมชนตลาดหม่อมเจ้าจะเงียบเหงาลง แต่การค้าก็ยังดำเนินไป สิ่งที่แสดงให้เห็นถึงกลื่นอายของการเป็นชุมชนที่มีการค้าขายมาตั้งแต่ในอดีต คือ ตลาดนัดวันจันทร์ ตลาดเช้าวันเดียวของชุมชนที่ยังคงเหลืออยู่ในปัจจุบัน ตลาดที่ยังคงมีแม่ค้าทั้งในและนอกพื้นที่แวะเวียนเข้ามาขายของ แต่ก็เป็นจำนวนที่น้อย สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามที่จะรักษาความเป็นตลาด อันเป็นแหล่งค้าขายสำคัญภายในชุมชน ที่ถือเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนตลาดหม่อมเจ้าเอาไว้วันนั้นเอง

จากอดีตถึงปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงของชุมชนตลาดหม่อมเจ้าได้เกิดขึ้นอย่างมากมาย ซึ่งความเปลี่ยนแปลงหลายอย่างภายในชุมชน เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงของสังคมในกระแสหลัก โดยนำพาความเจริญเข้ามา ส่งผลให้ชุมชนตลาดหม่อมเจ้ามีความเจริญขึ้นกลายเป็นศูนย์กลางการค้าที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของคนทั้งในและนอกพื้นที่ได้ในครั้งอดีต และความเปลี่ยนแปลงของสังคมกระแสหลักก็นำพาความเจริญออกไปเช่นเดียวกัน ทำให้ชุมชนถูกลดบทบาทลง เพราะปัญหาในด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมกระแสหลักและขาดการพัฒนาจากตัวชุมชนเอง สถานที่สำคัญของชุมชนอย่างตัวตลาด ที่เคยเป็นศูนย์รวมของผู้คนเอาไว้มากมายและถือเป็นแหล่งประกอบกิจกรรมอาชีพทางด้านการค้าขายที่ถือเป็นอาชีพหลักของคนในชุมชน ถูกทิ้งร้าง ขาดการฟื้นฟู คนในชุมชนเลือกที่จะปล่อยบ้านทิ้งร้าง และออกไปหางานและที่อยู่อาศัยในทำเลที่มีความเหมาะสมกว่า อันเนื่องมาจากพิษเศรษฐกิจที่ผันผวนอยู่ตลอดเวลาตั้งแต่ในครั้ง

สงครามโลกครั้งที่ 2 และปัญหาด้านภัยธรรมชาติที่ส่งผลให้ชาวบ้านในชุมชนได้รับความเสียหายเป็นจำนวนมาก จนต้องออกไปทำงานข้างนอกที่ซึ่งได้รับผลประโยชน์ที่มากกว่า ถึงแม้จะมีการกลับมาของคนบางส่วนภายในชุมชน ภายหลังพิชเชษฐภกิจในปี 2540 เนื่องจากต้องการหลีกเลี่ยงปัญหาที่เกิดขึ้นในตัวเมืองที่เป็นศูนย์กลางของทุกสิ่งอย่าง กรุงเทพมหานคร แต่ก็ยังเป็นจำนวนที่น้อยและเป็นช่วงเวลาที่ชุมชนเจียบเหงาลงไปแล้ว จึงไม่ได้ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงภายในชุมชนมากมายนัก เรื่องราวและความรุ่งโรจน์ของชุมชนตลาดหม่อมเจ้าจึงค่อย ๆ เลือนหายไปจากความทรงจำของผู้คน ไม่นานความทรงจำที่มีต่อตัวชุมชนตลาดหม่อมเจ้า ชุมชนที่เคยเป็นศูนย์รวมของผู้คนมากมายเอาไว้ด้วยกัน ชุมชนที่เรียกได้ว่า ครั้งอดีตเคยเป็นชุมชนที่มีความเจริญมากที่สุดชุมชนหนึ่งในตำบลท่าเรือ อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ความรับรู้เหล่านี้จะค่อย ๆ เลือนหายไปจากผู้คน

สำหรับแนวโน้มในอนาคตที่เกี่ยวข้องกับความเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นภายในชุมชนตลาดหม่อมเจ้านั้น ปฏิเสธไม่ได้เลยว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านบวกและด้านลบภายในชุมชน มีคนเป็นตัวหลักต้นสำคัญ กล่าวคือ เมื่อมีคนจำนวนมากเข้ามาภายในชุมชน ส่งผลให้เกิดกิจกรรมที่นำไปสู่การพัฒนาพื้นที่ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของคนจำนวนมากได้ อีกทั้งจำนวนคนในพื้นที่ที่มากขึ้น ซึ่งผกผันกับขนาดของพื้นที่ที่มีอยู่อย่างจำกัด ส่งผลให้คนจำนวนหนึ่งตัดสินใจที่จะย้ายออกหรือปล่อยบ้านทิ้งร้าง ซึ่งนอกจากจำนวนคนในพื้นที่จะลดน้อยลงแล้วนั้น การพัฒนารวมไปถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ก็เกิดการหยุดชะงัก ดังนั้น ตลาดหม่อมเจ้าจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางไหน ก็ขึ้นอยู่กับคนภายในชุมชน ที่จะช่วยกันส่งต่อการรับรู้ให้แก่คนรุ่นใหม่ ๆ หรือคนภายนอก เพื่อเป็นการรักษาไว้ซึ่งความทรงจำรวมไปถึงเรื่องราวของชุมชนตลาดหม่อมเจ้า ด้วยวิธีใด สุดท้ายแต่ความต้องการของคนในชุมชนนั่นเอง

เป้าหมายโดยรวม : เพื่อสร้างกระแสการตื่นตัวของเศรษฐกิจภายในชุมชนตลาดหม่อมเจ้า รวมทั้งเพิ่มคุณค่าต่อชุมชนและให้ชุมชนกลายเป็นที่รู้จักของกลุ่มบุคคลภายนอกเพิ่มมากขึ้น และสร้างการตระหนักถึงประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภายในชุมชนตลาดหม่อมเจ้า

ในด้านงานวิชาการนั้นได้มีกิจกรรมเสวนาและกิจกรรมเวิร์คช็อป โดยกิจกรรมเสวนามีทั้งหมดสองหัวข้อ กล่าวคือ กิจกรรมภายในโครงการนั้นเน้นในเรื่องของงานในด้านวิชาการ คือ หัวข้อรถไฟสายพระพุทธรบาท และ หัวข้อการเปลี่ยนแปลงในตลาดหม่อมเจ้า ซึ่งจุดประสงค์หลักของการจัดกิจกรรมดังกล่าวเป็นในเรื่องของ ความสำคัญในด้านของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ของชุมชน เช่น ด้านเศรษฐกิจ และด้านวิถีชีวิต เป็นต้น

ปัญหา	วิธีการแก้ไขปัญหา
1. เรื่องร้านค้าไม่รองรับการซื้อขายเต็มเวลา	1. ควรวางแผนเรื่องร้านค้าที่จะนำเข้ามาว่ามีจำนวนสินค้า มากน้อยเพียงใด และวางแผนเรื่องความเป็นไปได้ของ จำนวนคนที่จะเข้าร่วมงานทั้งรอบเช้า และรอบบ่าย
2. เรื่องสวัสดิการไม่ทั่วถึง	2. ควรนำอาหารว่างไปแจกแก่ผู้เข้าร่วมงาน มากกว่า การวางตั้งไว้กับสถานที่ลงทะเบียน
3. เรื่องสถานที่ทำเวิร์คช็อปไม่น่าดึงดูด	3. เนื่องจากสถานที่และการยืมอุปกรณ์มีข้อจำกัด จึงควร ติดต่อหน่วยงานเพิ่ม เพื่อยืมอุปกรณ์จัดแสดงสถานที่ หรือ ชื่ออุปกรณ์ที่มีความจำเป็นมากขึ้นกว่าเดิม
4. เรื่องการเสวนามีศัพท์เฉพาะทางมากเกินไป	4. ก่อนการเสวนาควรวางแผนว่าผู้ฟังเป็นกลุ่มใด และมีความพร้อมต่อการรับฟังเรื่องที่เสวนามากเพียงใด
5. เรื่องการทำงานไม่เป็นตามแผนที่วางไว้	5. ควรจัดการวางแผนให้เป็นระบบมากขึ้น กำหนดวันส่ง งานที่จริงจัง และมีการติดตามอย่างใกล้ชิดกว่าเดิม โดย สมาชิกเองก็ต้องมีความรับผิดชอบต่องานให้มากขึ้น

ภาคผนวก 1

รายชื่อผู้เข้าร่วมโครงการ
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์
ชุมชนตลาดหม่อมเจ้า
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ประจำปีการศึกษา 2562

รายชื่อคณะกรรมการของโครงการค่ายวิชาการบูรณาการโบราณคดี

อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ

อาจารย์นุชนางค์ ชุมดี

นักศึกษาผู้รับผิดชอบโครงการ

นาย เขมชนก มณฑปใหญ่

นางสาว พงศ์พัชรา พจนา

คณะกรรมการ

นางสาว ทรงวาด ยามประโคน

นางสาว พิชาพัทธ์ ปารมีไพบูลย์

นาย ภาณุพงศ์ ชลสวัสดิ์

นางสาว วชิราภรณ์ ไขช่วย

นางสาว สุไธดา สุขพลอย

ภาคผนวก 2

ประมวลภาพกิจกรรมโครงการ
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์
ชุมชนตลาดหม่อมเจ้า
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ประจำปีการศึกษา 2562

ประมวลภาพก่อนการดำเนินกิจกรรม

ประมวลภาพกิจกรรมในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2563

(การลงทะเบียนของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ณ ชุมชนตลาดหม่อมเจ้า อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา)

(ช่วงเช้า)

(นิทรรศการรูปวาด)

(ของที่ระลึก แจกให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรม)

(กิจกรรมเสวนาในหัวข้อ รถไฟสายพระพุทธรบาท)

(ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเสวนาในหัวข้อ รถไฟสายพระพุทธรบาท)

(การแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกิจกรรมเสวนาในหัวข้อ รถไฟสายพระพุทธรบาท)

(แผ่นป้ายเขียนถึงความรู้สึกของผู้เข้าร่วมกิจกรรม)

(กิจกรรมดนตรี Folk Song)

(กิจกรรมเวิร์คช็อป ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถออกแบบโปสการ์ดด้วยตนเอง)

(ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเวิร์คช็อป)

(ร้านค้าที่มีส่วนร่วมโดย โรงเรียนท่าเรือนิยานุกูล)

(ร้านค้าที่มีส่วนร่วมโดยบุคคลในชุมชน)

(การลงทะเบียนของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ณ ชุมชนตลาดหม่อมเจ้า อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา)
(ช่วงบ่าย)

(กิจกรรมเสวนาในหัวข้อ การเปลี่ยนแปลงในตลาดหม่อมเจ้า)

(มอบของที่ระลึกให้กับผู้ประสานงานฝ่ายชุมชนตลาดหม่อมเจ้า)

(มอบของที่ระลึกให้กับคุณครูผู้ดูแลนักเรียนโรงเรียนท่าเรือนิยกุล)

(ถ่ายรูปรวมคณะผู้จัดกิจกรรม)

(ถ่ายรูปรวมผู้เข้าร่วมกิจกรรม)

